

SALO ANINEN MAHLAKANKARE

Rautakautinen löytöpaikka

SALO MÖKÖINEN ILOLA

Kivikautinen löytöpaikka

Koekaivauskertomus

A. Vikkula 1982

SALO ANINEN MAHLAKANKARE
SALO MÖKÖINEN IOLA
Koekaivauskertomus
A. Vikkula 1982

Rautakautinen löytöpaikka
Kivikautinen löytöpaikka

SISÄLLYS

Arkistotietoja	1
1. JOHDANTO	2
2. TUTKIMUSKOhteiden sijainti ja taustatiedot	3
3. MAHLAKANKAREEN KOEKAIVAUS	4
4. IOLAN KOEKAIVAUS	5
5. YMPÄRISTÖN TARKASTELUA	7
6. YHTEENVETO	8
 Luettelot kertomukseen liittyvistä kartoista, negatiiveista ja diapositiiveista	 9 - 10
 Peruskarttaote	 11
Yleiskartta	12
Kuvataulut	13 - 15

Arkistotietoja

1. Kaupunki: Salo

Kylä: Aninen

Tila: RNro 1:38 om. Salon kaupunki

Kohteen nimi: Mahlakankare

Peruskartta: 2021 11 Salo

Koordinaatit: x = 2454 22

y = 6698 48

z = 22,5 - 25 m

Aikaisemmat tutkimukset: H. Salmo 1930, tarkastus

A.-L. Hirviluoto 1963, tarkastus

Aikaisemmat löydöt: KM 9247:1-2

2. Kaupunki: Salo

Kylä: Mököinen

Tila: RNro 1:124 om. Salon kaupunki

Kohteen nimi: Ilola

Peruskartta: 2021 11 Salo

Koordinaatit: x = 2454 26

y = 6698 30

z = n. 20 m

Aikaisemmat tutkimukset: A.-L. Hirviluoto 1963, tarkastus

Aikaisemmat löydöt: KM 9247:3?, 15896:1-5

Kertomukseen liittyy peruskarttaote 1:20 000, s. 11

yleiskartta 1:500, s. 12

negatiivit ff. 55927-55944, kuvat 1-6 s. 13 - 15

diapositiivit nrot 6446-6451

Luettelot kertomukseen liittyvistä kartoista, negatiiveista ja diapositiiveista kertomuksen lopussa s. 9-10

1. JOHDANTO

Museoviraston esihistorian toimiston saatua keväällä 1982 mahdollisuuden toteuttaa tarpeelliseksi koetun koekaivausryhmäkokeilun sain esihistorian toimistosta määräyksen suorittaa koekaivauksia ja kartoituksia yhdeksällä paikkakunnalla kahdessa toista kohteessa sekä mahdollisuuksien mukaan jossain neljästätoista toissijaisesta kohteesta. Tutkittavaksi valittiin kohteita, joita uhkaa jokin maankäyttösuunnitelma tai joissa tällaisia suunnitelmia voidaan epäillä lähitulevaisuudessa tehtävän. Yhdessä tapauksessa tutkimukset tehtiin kaavoittajan toivomuksesta (Salo). Kesä-elokuussa 1982 suoritti koekaivausryhmä kaivauksia tai kartoituksia seuraavissa kohteissa:

Salo, Mahlakankare ja Hopeakankare	2.6. - 16.6.
Piikkiö, Myrskylinna	17.6. - 18.6.
Kalanti, Pietilä	21.6. - 22.6.
Nousiainen, Kirjunpaju	28.6. - 2.7.
Vammala, Tyrväänkylä	5.7. - 9.7.
Kokemäki, Kraviojankangas ja Maamieskoulu	12.7. - 23.7.
Harjavalta, Hiittenharju	26.7. - 29.7.
Pirttikylä, Valsåsen ja Lokåsen	2.8. - 20.8.
Iisalmi, Haapakangas	23.8. - 27.8.
Maaninka, Metelinkallio	30.8. - 31.8.
Kitee, Salmela	1.9. - 2.9.

Kenttätöiden lisäksi suoritettiin yhden kuukauden valmistelutyöt sekä kahden kuukauden jälkityöt. Ryhmään kuului allekirjoittaneen lisäksi valt. kand, Leena Hiltula. Aputyövoimaa palkattiin kuhunkin kohteeseen tarpeen mukaan, 1 - 5 henkeä. Kustannukset (104 300 mk) suoritettiin esihistorian toimiston määrärahalla. Lisäksi kustannuksiin osallistuivat Salon ja Kokemäen kaupungit palkkaamalla kumpikin viisi kaivajaa kahdeksi viikoksi sekä Pörtom Hembygdsförening 2 406 markalla.

2. TUTKIMUSKOhteiden sijainti ja taustatiedot

Salon Mahlakankareen rautakautinen löytöpaikka ja Ilolan kivi-kautinen löytöpaikka sijaitsevat Salo-Uskelan kirkolta noin 3 km:n päässä koillisessa ja 500-700 metriä Helsinki-Turku -valtatietä pohjoiseen. Mahlakankare -niminen mäki, jonka keskellä ovat aikanaan seisseet samannimisen tilan rakennukset, on etelä-pohjoissuuntainen ja noin 500 x 150 metrin suuruinen. Mäellä kasvaa sekametsää, ja se on pirstottu Anisten ja Mököisten kylien maiksi, nykyisin melko tiheän omakotiasutuksen alla luukuunottamatta Mahlakankareen tilan 5 vuotta sitten purettujen rakennusten paikkaa. Mäkeä ympäröivät joka suunnalla pellot, mutta idässä peltoalue on vain hieman yli sadan metrin levyinen ja sen toisella puolella kohoaa 70 metrin korkuinen vuori.

Mahlakankareen tilan päärakennuksen edestä löytyi vuonna 1930 keihäänkärki sekä saviastianpala (KM 9247:1-2). Helmer Salmo kävi tarkastamassa paikan ja totesi, että paikalla on luultavasti ollut hautaröykkiö, mutta se oli tuhoutunut (ks. Salmon tarkastuskertomusta). Ilolan talon noin 80 vuotias emäntä, joka on Mahlakankareen talosta kotoisin, osasi vielä näyttää esineiden löytöpaikan. Päärakennuksesta noin 60 metrin päässä koillisessa on aikanaan sijainnut kanala, jonka aitauksessa Anna-Liisa Hirviluoto totesi vuonna 1966 epävarman röykkiön. Kanala on sekinyt purettu, kuten myös paikkakuntalaisten kertoman mukaan päärakennuksen ja kanalan välisessä notkelmassa sijainneet vaja ja navetta. Kerrotaan myös, että kanalan paikalla olisi vielä aikaisemmin ollut riihi, minkä pohjalatomukseksi Hirviluoto kiveystä kertomuksessaan epäileekin.

Ilolan talo sijaitsee Mahlakankareen löytöpaikasta noin 200 metriä eteläkaakkoon. Talon pohjoispuoliselta pellolta läheltä Mahlakankareelle vievää tietä on poimittu kuutiokivi, taltan teräkatkelma, uurrenuijan kappale sekä hioimen kappale (KM 15896:1-5). Todennäköisesti myös kirveen kantakatkelma (KM 9247:3),

joka löytötietojen mukaan on "Mahlakankareen pikkutilan maalta päärakennuksesta etelälounaaseen Kailin pellosta", on samasta pellosta, sillä Mahlakankareen mäen eteläpuoliset tasaiset pellot vaikuttavat epäsopivilta. Väärältä vaikuttava löytötieto selittyy sillä, että paikkakuntalaiset kertovat Mahlakankareen tilaan kuuluvan asuinrakennuksen aikanaan sijainneen Ilolan pellon koillispuolella metsänreunassa (kohdassa on kiintopiste 26, ks. kartta s. 12).

Mahlakankareen mäen ja sen ympäristön tutkimus tuli ajankohtaiseksi, kun kaupunki alkoi alueella kaavoitustyön. Tutkimukset suoritettiin kaavoittajan toivomuksesta ja koekaivausryhmän toimesta, ajalla 2.- 11.6.1982. Kaivajiksi Salon kaupunki palkkasi viisi koululaista.

3. MAHLAKANKAREEN KOEKAIVAUS

Kanalan mäelle paalutettiin etelä-pohjois -suuntainen peruslinja 100, joka kaivettiin kolmena 1 x 2 metrin suuruisena ruutuna kahden metrin välein. Linjan pituus oli 10 metriä. Linjaan 100 koordinoitiin koekuopat, joita oli kanalan mäellä viisi ja kanalan ja päärakennuksen mäen väliin jäävässä notkelmassa kahdeksan. Koekuopat olivat kooltaan 1 x 1 metriä, ja niiden etäisyydet vaihtelivat kuuden ja kahdentoista metrin välillä (ks. kartta s. 12). Päärakennuksen mäelle kaivettiin 26 metrin pituinen ja metrin levyinen koeoja 426 itä-länsi -suunnassa. Sen ympäristöön kaivettiin kolme koekuoppaa. Kanalan mäeltä päärakennuksen mäelle etelälounaaseen on matkaa noin 70 metriä, ja yhteensä tutkitun alueen laajuus on noin 60 x 90 metriä etelä-pohjois -suunnassa.

Kaikki alueet kaivettiin lapiolla lukuunottamatta päärakennuksen mäelle tehtyä koeojaa, josta pintamaa poistettiin koneelli-

lisesti. Vaaituksiin käytettiin kanalan mäen etelärinteessä olevaan kiveen merkittyä kiintopistettä, jonka korkeudeksi Salon kaupungin mittausryhmä sai 25,00 m y.m.p. Se mitattiin kiintopisteestä KP:stä 26 Mahlakankareen itäpuolisen pellon itäreunasta (kartta s. 12). Pintavaaitusten esittäminen osoittautui kuitenkin tarpeettomaksi, mutta korkeuskäyrät on merkitty yleiskartalle s. 12.

Kanalan mäelle kaivetuissa ruuduissa oli turpeen alla vaihtelevan paksuinen sekoittunut multakerros ja sen alla joissain ruuduissa ohut kivensekainen harmahtava hiesukerros. Kallio paljastui kaikissa ruuduissa 10 - 20 cm:n syvyydessä, eikä mitään muinaisjäännökseen viittaavaa havaittu. Mahdollisia kiveyksiä etsittiin vielä piikin avulla.

Kanalan ja päärakennuksen väliseen notkelmaan kaivetut koekuopat olivat yhtä lukuunottamatta joko sekoittuneen kivisiä tai puhdasta harmahtavaa kivensekaista hiesua. Koekuopasta 64/476 tuli noin 20 cm:n syvyydestä ohuen turpeen ja sekoittuneen maakerroksen alta pieni 15 x 30 cm:n suuruinen noki- ja hiililäikkä, sekä kymmenkunta kiveä halkaisijaltaan puolen metrin suurisella alueella. Kymmenen senttiä syvemmällä oli kaksi suurta 20 x 30 cm:n suuruista palanutta kiveä ja niiden ympärillä nokea ja hiiltä noin puolen metrin suuruisella alueella. Syvemmälle kaivettaessa tuli heti vastaan kallio kuvat 4-5 s. 15, diapositiivit 6450-6451). Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei löytynyt, päinvastoin ympäröivän maan sekoittuneisuus antaa aiheen olettaa kivien ja noen olevan resentejä jäännöksiä.

Päärakennuksen mäelle kaivettu koeoja oli sekoittuneen pinta-maan poistamisen jälkeen kauttaaltaan kellertävää, puhdasta ja kivikkoista hiesua (kuva 6, s. 15, dia 6449). Pintakerroksen vahvuus vaihteli, sillä oja kulki osittain puretun rakennuksen pohjan läpi. Koska maahan kaivettuja perustuksia ei ollut, olisi muinaisjäännöstä saattanut säilyä juuri talon alla. Mitään ei kuitenkaan havaittu. Ojaa kaivettiin puhtaaseen maahan noin 20 - 30 cm:n syvyyteen paitsi sen länsipäässä, missä kallio tuli

vastaaan heti pintamaan poistamisen jälkeen. Mahdollisesti hautaraunio on sijainnut tällä kalliolla, mutta on maata siirrettäessä ja puutarhaa muokattaessa kokonaan tuhoutunut.

Puutarhaan ojan eteläpuolelle kaivetuissa koekuopissa oli 20 - 30 cm paksun multakerroksen alla savensekainen hiesu, ja pohjoispuolinen koekuoppa oli täysin sekoittunut puhtaaseen maahan asti kuten koeojakin. Päärakennuksen mäen eteläpuolinen loivahko rinne tutkittiin lisäksi piikillä kiveysten toteamiseksi, mutta mitään muinaisjäännöksen viittaavaa ei tavattu.

4. ILOLAN KOEKAIVAUS

Ilolan talon ja Mahlakankareen välinen pelto oli tutkimuksen aikana viljelyksen alla, joten sinne ei kaivettu koekuoppia. Aivan pellon reunaan voitiin kuitenkin tehdä seitsemän 1 x 1 metrin suuruista kuoppaa tasaisin välimatkoin noin 170 metrin matkalle tien itäpuolelle Ilolan talon ja Mahlakankareesta itään vievän peltotien risteyksen välille. Vain eteläisimmässä koekuopassa nro 1 oli 30 cm:n vahvuisen multakerroksen alla soraa. Pohjoisemmaksi siirryttäessä maaperä muuttui ensin hiesuksi ja kuopissa 5 - 7 kovaksi saveksi. Alemmas 18 - 19 metrin korkeudelle koekuopista itään ei päästy tekemään kaivaustutkimuksia, mutta oraalla oleva pelto tarkastettiin ja peltoon vasta kaivetut syvät ojat tutkittiin. Maaperä muuttui alempana hienommaksi, hiekaksi, mutta mitään viitteitä kivikautiseen asuinpaikkaan ei havaittu.

5. YMPÄRISTÖN TARKASTELUA

Mahlakankareen mäellä on monin paikoin kalliot näkyvissä, mutta niiden väliin jäävät alueet tutkittiin piikillä kiveysten toteamiseksi lukuunottamatta puutarhaa ja pihamaita, missä piikillä ei voida selvittää tilannetta riittävän syvältä ja

missä maa kuitenkin on sekaantunut. Huomio kiinnitettiin koskemattomiin rinteisiin aivan mäen pohjoispäässä Mahlakankareen kohteesta noin 200 metrin päässä sekä etelässä Ilolan talon luoteispuolella. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Paikkakunnalla liikkuvan kertomuksen mukaan aivan Mahlakankareen löytöpaikan länsipuolella olevassa kalliossa, 35 metriä kartalle s. 12 merkitystä maakellarista lähtien, on muinoin käytössä olleet satamaportaat, joita pitkin on laskeuduttu veneeseen. Portaat voidaan todeta ilman muuta luonnon muovaamiksi. Heti tilan 1:38 luoteiskulmauksen pohjoispuolella on resenttejä rakennuksen pohjakiveyksiä.

Mahlakankareen itäpuolella oleva peltoalue ja siihen kaivetut ojat tarkastettiin. Sen itäpuolella kohoavan mäen rinteeseen oli kaivettu kuivatusoja juuri ennen tutkimuksia. Se kulki 35 ja 40 metrin korkeuskäyrien välillä ja kääntyi etelässä Mahlakankareen kohdalla korkeuskäyriä vastaiseksi itä-länsi-suuntaiseksi. Oja tarkastettiin mutta mitään kivikauteen viittaavaa ei havaittu. Maaperä on karkeaa soraa. Pohjoisessa oja päättyy metsätiehen, joka kulkee Moision kylän puolella omakoti-alueelta kaakkoon ylös rinnettä. Tältä tieltä tavattiin runsaasti luontaisesti lohkeillutta kvartssia 35 - 40 metrin korkeudelta (kartta s. 11).

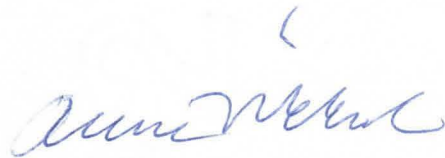
Ilolan talosta koilliseen sijaitseva raunio, jonka Anna-Liisa Hirviluoto mainitsee tarkastuskertomuksessaan merkittiin yleiskarttaan s. 12 ja siihen kaivettiin koekuoppa sekä nostettiin ylös yksi suurehko kivi. Kiven alla tai niiden välissä oli puhdasta hiesumaista hiekkaa, eikä mitään muinaisjäännökseen viittaavaa tavattu. Kivi pantiin takaisin paikoilleen.

6. YHTEENVETO

Mahlakankareen rautakautisella löytöpaikalla päärakennuksen mäellä ja sen ympäristössä kaivettiin yhteensä 48 m². Löytö-

paikalla mahdollisesti joskus ollut hautaraunio voitiin todeta täysin hävitetyksi. Muutakaan esihistoriallista jäämistöä alueella ei todettu. Ilolan kivikautisen löytöpaikan yhteyteen kaivettiin 7 m² koekuoppina, mutta kivikautista asuinpaikkaa ei voitu todeta paikalla edes laajemmalla alueella tehdyn pintatarkastelun yhteydessä. Kaikenkaikkiaan suoritettiin erityyppisiä tarkastuksia koko kaavoitettavalla alueella, jonka laajuus on Mahlakankareelta lähtien itään 120 m, etelään 400 m, länteen 130 m ja pohjoiseen 370 m. Mitään vähänkään todennäköisiä säilyneitä muinaisjäännöksiä ei koko alueella todettu.

Helsingissä 18.9.1983

Anne Vikkula

FK

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT KARTAT

Ote peruskartalta 2021 11 SALO

1:20 000 Helsinki 1982

A 4

s. 11

Yleiskartta Salo Aninen Mahlakankare,

Salon Mököinen Ilola, 1:500, laadittu

kantakartan 1:500 pohjalta. A. Vikkula

ja L. Hiltula

A 1

s. 12

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT NEGATIIVIT

ff. 55927-55932 Mahlakankare. Panoraama. Talon
mäki ennen kaivauksen alkua.

E-W.

k. 1

s. 13

ff. 55933-55937 Mahlakankare. Panoraama. Kana-
lan mäki ennen kaivauksen alkua.
SE-NW.

k. 2

s. 13

ff. 55938-55941 Ilolan kivikautinen löytöpaikka
vasemmalla ja Mahlakankareen
rautakautinen löytöpaikka oikeal-
la. Panoraama. Kuvattu Mahlakan-
kareen entisen "pikkutilan" koh-
dalta. E-W.

k. 3

s. 14

f. 55942 Mahlakankare, Koekuoppa 64/376,
syvyys 20 cm. S-N.

k. 4

s. 15

f. 55943 Mahlakankare. Koekuoppa 64/476,
syvyys 30 cm. N-S.

k. 5

s. 15

f. 55944 Mahlakankare. Koeojan 426 länsi-
pää. Keihäänkärjen KM 9247:1
löytöpaikka. E-W.

k. 5

s. 15

Valok. A. Vikkula 1982

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT DIAPOSITIIVIT

- nro 6446 Ilola. Yleiskuva kivilautisten löydösten KM 15986:1-5 löytöpaikasta. Esineet on löydetty vasemmanpuoleisen Ilolan talon pellosta vasemmalta. NE-SW.
- nro 6447 Mahlakankare. Yleiskuva rautakautisten esineiden KM 9247:1-2 löytöpaikasta. Mahlakankareen talon mäki kuvassa keskellä, oikealla kanalan mäki. Kuvattu entisen "pikkutilan" paikalta. E-W.
- nro 6448 Mahlakankare. Yleiskuva Mahlakankareen kanalan mäelle kuvasta 6447 oikealle, kuvattu samasta paikasta. E-W.
- nro 6449 Mahlakankare. Koeoja 426 kaivetaan Mahlakankareen talon kohdalla, esineiden KM 9247:1-2 löytöpaikka ojan keskivaiheilla. NE-SW.
- nro 6450 Mahlakankare. Koekuoppa 64/476, syvyys 20 cm. S-N.
- nro 6451 Mahlakankare. Koekuoppa 64/476, syvyys 30 cm. S-N.

Valok. A. Vikkula 1982

AV/pp

SALO ANINEN MAHLAKANKARE SALO MÖKÖINEN ILOLA

OTE PERUSKARTALTA 2021 II SALO

HELSINKI 1982

X MAHLAKANKARE, RAUTAK. LÖYTÖPAIKKA

X = 2454 22 Y = 6698 48
Z = 22,5 - 25

● ILOLA, KIVIKAUTINEN LÖYTÖPAIKKA

X = 2454 26 Y = 6698 30
Z = n. 20

K LUONTAISTA KVARTSIA TIELLÄ

SALO ANINEN MAHLAKANKARE

SALO MÖKÖINEN ILOLA

A. Vikkula 1982

yleiskartta

mk 1:500

25 m

laatinut kantakartan 1:500

pohjalta Anne Vikkula ja Leena Hiltula

- kaivettu alue, koordinoitu koekuoppa
- koordinoimaton koekuoppa
- kallioleikkaus
- kallio
- kivikko

- p pelto
- " niitty, nurmikko
- Λ havumetsä
- lehtimetsä
- tilan raja
- kylän raja
- rajapyykki

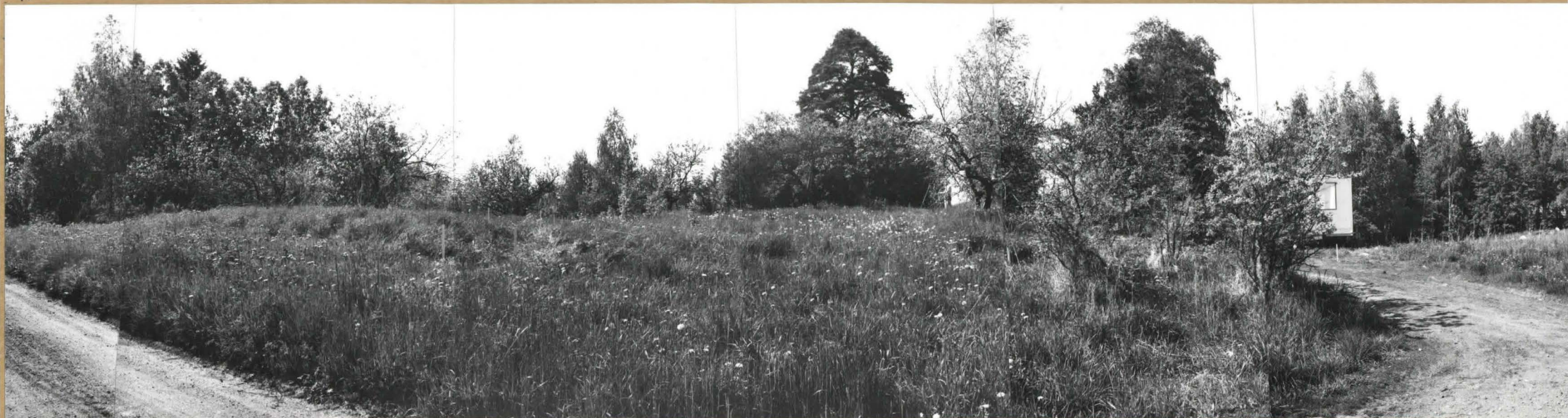
s.12

SALO ANINEN MAHLAKANKARE

S. 13

1.

ff. 55927 - 55932

MAHLAKANKAREEN PURETUN PÄÄRAKENNUKSEN PAIKKA. KEIHÄÄNKÄRJEN LÖYTÖPAIKKA KUVAN KESKIVAIHEILLA MÄELLÄ. KOEJOJA PAALUTETTUNA. E-W.

2.

ff. 55933 - 55937

MAHLAKANKAREEN KANALAN MÄKI ENNEN KAIVAUKSEN ALKUA. OLETETUN RÖYKKIÖN PAIKKA OIKEALLA MÄNNYN TAKANA SE-NW.

VALOK. A. VIKKULA 1982

SALO ANINEN MAHLAKANKARE
SALO MÖKÖINEN ILOLA

3.

fr. 55938 - 55941

ILOLAN KIVIKAUTINEN LÖYTÖPAIKKA PELLOSSA VASEMMALLA OLEVAN TALON
LUONA. MAHLAKANKAREEN RAUTAKAUTINEN LÖYTÖPAIKKA OIKEALLA
NÄKYVÄN TIEN PÄÄSSÄ. KUVATTU MAHLAKANKAREEN ENTISEN
"PIKKUTILAN" KOHDALTA. E-W.

SALO ANINEN MAHLAKANKARE

4.

f. 55942

KDEKUOPPA 64/476, 20 cm N-S.

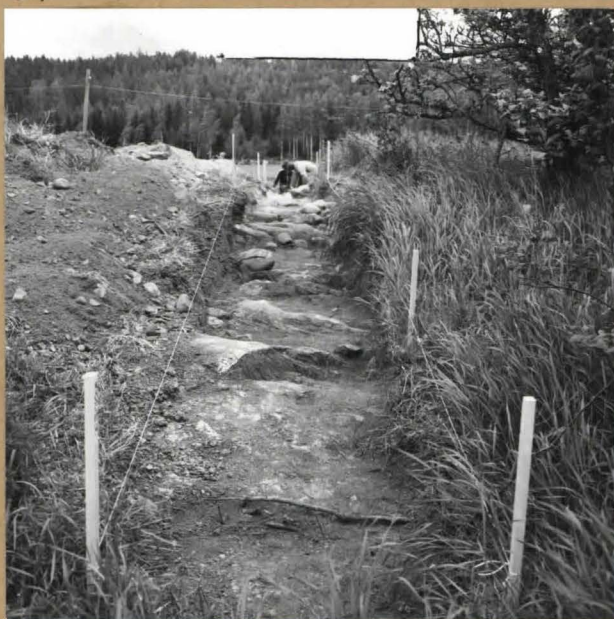
5.

f. 55943

KDEKUOPPA 64/476, 30 cm N-S.

6.

f. 55944

KDEOJAN 426 LÄNSIPÄÄ.
KEIHÄÄNKÄRJEN KM 9247:1
LÖYTÖPAIKKA. E-W.